

**GINTI IR
AUGINTI**

**TS-LKD
manifestas
ateities Lietuvai**

GINTI IR AUGINTI

TS-LKD MANIFESTAS ATEITIES LIETUVAI

Šiomet švenčiame Lietuvos narystės Europos Sąjungoje ir NATO jubiliejus. Turime kuo džiaugtis ir didžiutis – per kelis atkurtos Nepriklausomybės dešimtmečius padarėme išties daug. Visi kartu bendromis jėgomis tapome stipria, oria ir pasaulyje gerbiama valstybe; sukūrėme dinamišką, išmanią bei sparčiai augančią ekonomiką.

Nepaisant precedento neturinčių iššūkių, pastarieji ketveri metai Lietuvai ir jos žmonėms buvo kaip niekada sėkmingi.

Auginome ekonomiką. Lietuvos ekonomika itin sparčiai atsigavo po COVID – prie to reikšmingai prisidėjo ir taikliai pritaikytos valstybės paramos priemonės. Nors Rusijos karas prieš Ukrainą ir vėl sukrėtė pasaulio ekonomiką, per visą 2021–2024 m. laikotarpį Lietuvos ekonomikos realusis BVP išaugo daugiau nei dešimtadaliu. Nepaisant nestabilios išorės aplinkos ir Kinijos ekonominio spaudimo, per kadenciją Lietuvos prekių ir paslaugų eksportas išaugo daugiau nei ketvirtadaliu realiomis apimtimis. Šalies BVP vienam gyventojui artėja prie 90 proc. ES vidurkio (vertinant pagal perkamąją galią).

Skatinome pažangą ir modernumą. Ekonomika ne tik auga – ji stiprėja inovatyvių technologijų ir aukštos pridėtinės vertės gamybos bei paslaugų industrijos dėka. Tiesioginės užsienio ir vidaus investicijos kuria gerai apmokamas darbo vietas visoje Lietuvoje, taip pat ir regionuose. Lietuva tampa skaitmenine šalimi: pagal skaitmeninio gyvenimo kokybę esame tarp pasaulio lyderių, vis didesnė dalis Lietuvos gyventojų turi prieigą prie spartaus interneto ir gali naudotis elektroninėmis viešosiomis paslaugomis. Auga Lietuvos talentai ir inovacijų kūrimo pajėgumai – prie to vis labiau prisideda ir didėjantis finansavimas mokslui. Valstybės finansavimas moksliniams tyrimams ir plėtrai per Vyriausybės kadenciją išaugo daugiau nei 2 kartus: nuo 146 iki 347 mln. Eur.

Lietuva įsitvirtino pasauliniuose žmonių laimingumo reitinguose, o mūsų jaunimas praėjusiais metais buvo pripažintas laimingiausiu pasaulyje. Ir tai nestebina, nes jauni Lietuvos žmonės mato iš esmės neribotas galimybes kurti ir būti savimi laisvoje šalyje, kuri džiaugiasi jų sėkme.

Suvaldėme infliaciją. Lietuva, kaip ir kitos valstybės, 2022 m. susidūrė su staigiai augančia infliacija, kurią sukėlė Rusijos karinė invazija ir manipuliacijos dujų rinka. Suvaldėme infliacijos padarinius ėmėsi didinti žmonių pajamas ir riboti energijos kainų augimą. Valstybė sureagavo laiku ir taikliai – indeksavome mažiausias pajamas, nustatėme elektros ir dujų kainų „lubas“ visiems gyventojams, siekėme išlaikyti vidurinės klasės perkamąją galią, lanksčiau taikėme socialinę paramą būsto išlaikymo išlaidoms kompensuoti. Šioms priemonėms buvo skirta virš 1,6 mlrd. Eur. Šiandienė infliacija Lietuvoje jau kurį laiką yra viena mažiausių euro zonoje – taip atsitiko ir dėl to, kad taikydami taiklias priemones neleidome įsisukti infliacinei spiralei.

Auginome žmonių pajamas. Per visą Vyriausybės darbo kadenciją žmonių pajamos augo sparčiai. Kasmet dviženkliais skaičiais augo vidutinis darbo užmokestis (VDU), minimalioji mėnesio alga. Beveik 60 proc. išaugo vidutinė senatvės pensija; dabar ji sudaro apie 44 proc. vidutinio darbo užmokesčio „į rankas“, o turint būtinaį stažą – 47 proc.. Užsibrėžtas tikslas, kad vidutinė pensija pasiektų 50 proc. VDU, bus pasiektas per artimiausius dvejus-trejus metus, o ne planuotais 2030 m. Sparčiai didėjo minimali mėnesinė alga (MMA) ir neapmokestinamasis pajamų dydis (NPD), todėl minimalią algą uždirbančio žmogaus pajamos per kadenciją padidėjo beveik 50 proc. – jos išaugo 396 Eur. Didinome valstybės sektoriaus darbuotojų atlyginimus: vidutinis mokytojo atlyginimas augo 77 proc., dėstytojų ir mokslo darbuotojų – 83 proc.; sparčiai augo ir medikų, kultūros bei socialinių darbuotojų, pareigūnų ir valstybės tarnautojų atlyginimai. Lietuvoje gyventi yra saugu – pasitikėjimas policija aukštas, o nusikaltimų ir įkalintųjų nuosekliai mažėja.

Atsakingai tvarkėme viešuosius finansus. Per kadenciją ženkliai išauginome žmonių pajamas ir didinome finansavimą daugumai sričių – nepaisant to, jautėme atsakomybę prieš ateities kartas ir po mūsų dirbsiančias vyriausybes. Todėl racionaliai ir toliaregiškai tvarkėme viešuosius finansus. Jų deficitas neviršijo Maastrichto kriterijaus. Šiandien savivaldybės disponuoja ženkliai išaugusiais biudžetais, o socialiniai fondai sukaupė reikšmingus rezervus, leisančius atremti bet kokiems ekonomikos netikėtumus. Per Vyriausybės kadenciją viešojo sektoriaus skolos santykį su BVP sumažinome nuo 46 proc. (2020 m. pabaigoje) iki 39 proc. BVP (prognozuojama 2024 m. pabaigoje). Džiugina ir tai, kad Lietuvos valdžios sektoriaus skolos ir BVP santykis išliko vienas žemiausių ir ES, ir eurozonoje.

Remdamiesi objektyviais rodikliais galime drąsiai sakyti, kad Lietuva dar niekada per visą savo istoriją nebuvo pasiekusi tokio gerovės lygio. Tačiau rūpinomės ne tik kasdieniu gerbūviu – siekėme nužymėti gaires valstybės ateities pažangai: plačiai su visuomene ir ekspertais išdiskutuota ir priimta strategija „Lietuva 2050“ brėžia kelią į sėkmingą, tvirtą, turtingą valstybės ateitį.

***

Toks ir yra mūsų giliausias troškimas – ir toliau taikiai kurti Tėvynės gerovę, kloti pamatus jos ateities pažangai bei klestėjimui. Deja, prabangos daryti vien tai nebeturime: Lietuva, kaip ir visas Vakarų pasaulis, gyvena grėsmingų akistatų laikais. Dar niekada nuo Antrojo pasaulinio karo pabaigos globali tikrovė nebuvo tokia neprognozuojama bei trapi. Dešimtmečius trukusios mūsų ir likusio laisvojo pasaulio „atostogos nuo istorijos“ baigėsi. Jas nutraukė Rusija, pradėjusi nusikalstamą, žudantį karą, kuris vos už kelių šimtų kilometrų nuo Lietuvos sienos griuvėsiais verčia Ukrainos miestus.

Pastačiusi savo ūkį ant karo ekonomikos bėgių, Rusija nepasisotins Ukraina – jos užmojai daug platesni, jeigu tik jai bus suteikta tokia galimybė. Grasindama NATO valstybėms ir vienydamasi su kitais despotiškais režimais, ji siekia kovą prieš Vakarų išplėsti į visą pasaulį. Vakarų silpnumas, susiskaldymas ir politinės valios stygius, negebėjimas duoti diktatoriams galingą atkirtį tik toliau skatina juos mėginti keisti pasaulio tvarką pagal savo ideologinį modelį bei jėga plėsti savo įtakos sferas.

Tad turime būti tvirti ir drąsūs, pripažinti naują realybę tokią, kokia ji yra. Neužsimerkti prieš egzistencinę grėsmę mūsų iškovotai laisvei ir atkurtam Lietuvos valstybingumui. Nepasiduoti užliūliuojančiai saviapgalei ir nesitikėti, kad audra praslinks šonu, o situacija kažkaip išsispres savaime, be mūsų pastangų. Niekada neleisti, kad pasikartotų 1940-ųjų scenarijus.

Turime aiškiai suvokti: išmušė valanda, kuri iš mūsų reikalauja ypatingo susitelkimo ir neeilinių sprendimų. Prisiimkime atsakomybę prieš savo tėvus ir protėvius, prieš savo vaikus ir ateities kartas, prieš savo pačių sąžinę – kiekvienas iš mūsų apsispręskime ginti ir saugoti savo Tėvynę.

Tad kreipiamės į Lietuvos patriotus, į pilietišką, šviesią ir šiuolaikišką Lietuvos visuomenę. Kreipiamės į visus, kurie savo darbu kuria valstybę ir jos klestėjimą; kuriems brangi laisvė; kurie supranta, kas vyksta pasaulyje; kurie supranta, kad be laisvės nėra ir kūrybos, bei atsakingai žvelgia į dabartį. Į tuos, kurie supranta, kad akivaizdžios grėsmės pripažinimas nėra gąsdinimas ar panikos skleidimas – tai būtinas žingsnis ruošiantis net ir blogiausiems scenarijams. Tam, kad jie niekada neišsipildytų.

Savo istorijoje ne kartą įrodėme, kad nėra nieko, ko negalėtume įveikti būdami vieningi. Todėl ryžtingai ir su viltimi ženkime pirmyn.

Šioje viltingoje šviesoje keliame tikslą – artimiausio dešimtmečio viziją Lietuvai. Mūsų valstybė turi tapti **neįveikiama išoriškai ir stipri vidumi**. Šalies išorinio saugumo neužtikrinsime, jeigu Lietuva bus neatspari, politiškai, kariškai, intelektualiai ir ekonomiškai silpna iš vidaus. Kita vertus, išoriškai pažeidžiamoje valstybėje žmonės ir verslai negalės saugiai planuoti ateities. Abi pusės glaudžiai susijusios, todėl stiprinkime Lietuvos saugumą taip, kad mūsų pastangos virstų varikliu jos pažangai ir tolesniam klestėjimui.

Šią sąsają įkūnija mūsų programinės vizijos šūkis „**Ginti ir auginti**“. Grėsmingoje dabarties situacijoje pirmiausia pabrėžiame būtinybę **gintis** – apginti valstybę, jos piliečius ir jų sukurtą pažangą. Tai ašis, ant kurios suvertos pagrindinės mūsų programinio dokumento temos. Tačiau ne mažiau svarbi yra ir antroji dalis – **auginti**. Stiprindami savo pasirengimą gintis suvokiame, kad jį užtikrinsime tik nesustodami **augti ir auginti Lietuvos visuomenės, ekonomikos, pažangos – mūsų stiprybės pamatų**.

Ginti: neįveikiami išoriškai

Turime būti atsparūs ne tik atvirai karinei agresijai, bet ir lėtam bei sistemingam mūsų valstybės sekinimui per hibridinius ar nekarinius išpuolius, tokius kaip Baltarusijos diktatoriaus 2021 m. sukelta migrantų krizė, kibernetinės Rusijos atakos ar mūsų politinę sistemą bandantys destabilizuoti propagandiniai veiksmai. Turime išlaikyti ir stiprinti savo energetinę nepriklausomybę – užkirsti kelią išorinėms manipuliacijoms mūsų ekonomika ir tapti nepažeidžiamais strateginėse šalies ūkio srityse.

Daug nuveikėme tam, kad Lietuva būtų stipriau ginama, saugesnė, pasirengusi atremti karines grėsmes.

Ką nuveikėme?

Gynybos finansavimą išauginome daugiau nei dvigubai. Prieš keletolius metų visų parlamentinių partijų (išskyrus LSDP) pasirašytą susitarimą iki 2030 m. padidinti gynybos finansavimą iki 2,5 proc. BVP įgyvendinome aštuoneriais metais anksčiau – jau 2022 m. antroje pusėje!

Per šią kadenciją gynybos biudžetą padidinome daugiau nei dvigubai – nuo 1,03 mlrd. Eur 2020 m. iki daugiau nei 2,4 mlrd. Eur 2024 m. Šių metų Lietuvos finansavimas gynybai viršys 3,2 proc. – pagal gynybos finansavimo rodiklius esame 4 šalis NATO. Esmingai padidinti finansavimą ir anksti įsigijimus 2024 m. leidžia ir sutarimas dėl Gynybos fondo, į kurį bus priskiriami Seimo Vyriausybės iniciatyva nustatyti pajamų šaltiniai, skirti gynybai stiprinti ir užtikrinti tvarų finansavimą ne mažesnį nei 3 proc. BVP. Padidintas gynybos finansavimas leido padaryti esminį proveržį iš esmės modernizuojant Lietuvos kariuomenę bei vystant karinę infrastruktūrą. Šiuo metu vykdomė 200 infrastruktūrinių projektų, o daugybė infrastruktūros objektų jau užbaigti. Tai padeda Lietuvos kariuomenei augti, o NATO sąjungininkams – dislokuoti daugiau karių Lietuvoje.

Pasiekėme istorinį susitarimą su Vokietija dislokuoti Lietuvoje sunkiąją brigadą.

Lietuvos gynybą sustiprins čia nuolat dislokuoti 5 tūkst. Vokietijos karių. Pagrindiniai brigados vienetai bus perkelti į Lietuvą 2025–2026 m., o 2027 m. bus pasiektas pilnas operacinis pajėgumas. Susitarimai ir darbai dėl tam skirtos infrastruktūros sparčiai vykdomi visus pastaruosius metus

Sprendimas **Lietuvos kariuomenėje sukurti sausumos pėstininkų diviziją** esmingai prisidės prie Lietuvos kariuomenės pasirengimo atremti bet kokius iššūkius.

Apgaubėme dėmesiu karinę pramonę. Mūsų verslas, gebantis ir kuriantis naujoves karinės pramonės srityje, gali būti ir bus strateginis mūsų kariuomenės partneris stiprinant Lietuvos kovinę galią. Išbandydami savo produktus karo lauke Ukrainoje mūsų gamintojai gali nuolat tobulėti ir siūlyti pažangiausias produktus bei technologijas. Intensyviai siekiame ir stambių Vakarų gynybos pramonės žaidėjų investicijų Lietuvoje.

Sudarėme sąlygas Lietuvos šaulių sąjungai, šiuo metu vienijančiai net 14 tūkst. narių, augti ir stiprėti. Lietuvos šaulių sąjunga tapo efektyviu gynybinės galios ramsčiu, leidžiančiu vis daugiau Lietuvos piliečių aktyviai įsitraukti į šalies gynybą ir padėti kariuomenei. **Lietuvos šaulių sąjungos biudžetą išauginome beveik 7 kartus.** Per mūsų Vyriausybės kadenciją Lietuvos šaulių sąjungos biudžetas išaugo nuo 2,2 mln. Eur (2021 m.) iki 13,6 mln. Eur (2024 m.).

Sukūrėme visiškai naują pilietinio pasipriešinimo strategiją. Pilietiškumo ir gynybos įgūdžių kursą 2023 m. lankė 8337 Lietuvos devintų klasių moksleiviai (397 klasės), o nuo šių mokslo metų jis bus privalomas visiems devintokams. KAM pilietinio pasipriešinimo kursas išklausė jau 40 tūkst. žmonių. Netrukus bus parengtas ir išleistas „Pilietinio pasipriešinimo vadovas“. Greitai bus sukurta programėlė, kuri piliečiams teiks visą reikiamą informaciją apie šalies gynybą, pilietinį pasipriešinimą ir elgesį karo metu.

Įgyvendiname vieną esminių visuotinės gynybos aspektų – **komendantūrų** iniciatyvą. Jos visuomenei leis dar plačiau įsitraukti į krašto gynybą.

Per rekordiškai trumpą laiką pastatėme Lietuvą saugančią sieną – 550 km ilgio fizinį barjerą nuo Baltarusijos. 2021 m. vasarą autoritarinis Minsko režimas, keršydamas už principingą Lietuvos laikyseną bei paramą demokratijai Baltarusijoje, atgabeno dešimtis tūkstančių nelegalių migrantų ir pradėjo šimtais, o vėliau ir tūkstančiais, „stumti“ juos per sieną į Lietuvos ir kaimyninės Lenkijos teritoriją. Tada atrodė, kad Lietuva gali tapti „pereinamu kiemu“ nevaldomiems nelegalios migracijos srautams, kaip iki tol nutiko ne vienoje ES šalyje. Tačiau Baltarusijos režimo sukeltą nelegalios migracijos krizę įveikėme sėkmingai ir Lietuva išvengė nevaldomo migrantų antplūdžio, netapo patraukliu „koridoriumi“. Diegėme ne tik fizinės apsaugos, sugriežtintos kontrolės priemones, telkėme daugiau pasienio tarnybos pareigūnų – aktyvios diplomatijos dėka rekordiškai didelę į Lietuvą be pagrindo prieglobsčiui sugebėjusių patekti migrantų dalį grąžinome atgal į jų tėvynes.

Sustiprinome valstybės sienos apsaugą – nuo sienos apsaugos pereiname prie sienos gynybos. Visa valstybės siena su Rusija ir Baltarusija padengta moderniomis stebėjimo sistemomis, atnaujintas Valstybės sienos apsaugos priedangos planas, atkurta Pakrančių apsaugos rinktinė, pradėtas kontrmobilumo parkų įrengimas, pasieniečiai perginkluoti NATO standartus atitinkančia ginkluote.

Įsteigėme Nacionalinį krizių valdymo centrą ir sustiprinome valstybės gebėjimą reaguoti į krizes. Tai profesionali operacinio lygmens institucija, skirta krizių bei ekstremalių situacijų valdymui. Centras 24/7 stebi galimas grėsmes, įvertina pažeidžiamumus ir galimą jų poveikį. Remdamasis realaus laiko duomenimis bei naujausiais techniniais sprendimais jis leidžia taikyti veiksmingiausias priemones, kad būtų išvengta kritinių ir ekstremalių situacijų. O jei krizė kiltų – operatyviai į ją reaguoti, imtis tinkamų veiksmų situacijai suvaldyti ir minimizuoti neigiamas pasekmes.

Atgaiviname civilinę saugą. Sukurtas priedangų tinklas (jau pažymėta 4368 priedangų), modernizuota ir plečiama gyventojų perspėjimo ir informavimo sistema (1400 sirenų), parengta Civilinės saugos stiprinimo ir plėtros programa, nustatanti aiškius civilinės saugos prioritetus ir numatanti ilgalaikį 285 mln. Eur finansavimą, iš kurių didžioji dalis lėšų teks savivaldai – priedangų tinklo plėtrai ir infrastruktūros, skirtos gyventojų apsaugai, aprūpinimui būtiniausiomis priemonėmis. Vykdoma ilgalaikė informacinė kampanija „Esame komanda – turime planą“, kurios metu organizuojami mokymai įvairioms asmenų grupėms, kaip pasirengti nelaimėms ir ekstremalioms situacijoms. Savivaldybėse įsteigtos parengties pareigūnų pareigybės, kartu su savivaldybėmis parengtas masinio gyventojų evakavimo sumanymas, kuris bus patikrintas pratybose.

Pasiekėme visišką nepriklausomybę nuo Rusijos energetinių resursų. Viena svarbiausių pergalių – „trijų nulių zona“ rusiškų energetinių išteklių importui: 0 rusiškų dujų, 0 rusiškos naftos, 0 rusiškos elektros Lietuvos energetikos sistemoje. 2022 m. balandį Lietuva pirmoji Europoje visiškai atsisakė rusiškų dujų bei naftos importo, o tų pačių metų gegužę nustojo iš Rusijos importuoti ir elektrą.

Užtikrinome Astravo AE blokadą: pasiekėme susitarimą su Latvija, Estija ir Europos Komisija bei pasirūpinome, kad nesaugia Astravo AE gaminama elektra nebūtų prekiaujama Lietuvos elektros rinkoje. Taip iš esmės sugriovėme Baltarusijos planus finansiškai pelnytis iš Lietuvai grėsmę keliančios, šalia mūsų sienos esančios atominės elektrinės.

Lietuvos iniciatyva pasiekėme neeilinį Baltijos šalių Vyriausybių vadovų susitarimą: **synchronizacija su kontinentinės Europos elektros tinklais** (ir atsijungimas nuo rusiško BRELL tinklo) **paankstintas metais** ir įvyks 2025 m. vasarį vietoje planuotų 2026 m. Itin spartindami atsinaujinančios energetikos plėtrą pasiekėme, kad **Lietuva jau 2027 m. galės pati užsitikrinti reikalingą elektros kiekį** (anksčiau planuota tai padaryti 2030 m.).

Galų gale **Via Baltica ir Rail Baltica projektai įgyvendinami pilnu tempu.** Tai garantuos dar geresnę Lietuvos susisiekimą ir integraciją su Vakarų Europa. Kartu, sąlygos greitesnį sąjungininkų atvykimo karinio konflikto atveju, o taip pat leis patogiau keliauti kiekvienam Lietuvos žmogui.

Ką dar turime padaryti?

Mūsų siekis – „Tvirtovė Lietuva“

Krašto gynyboje pamatinis mūsų tikslas yra vienas – Lietuva turi tapti ašaka, kuria paspringtų bet koks agresorius.

Tai galime padaryti:

- » sukūrę efektyvią krašto gynybos sistemą, į kurią būtų įtrauktas kiekvienas Lietuvos pilietis – motyvuotas, apmokytas ir žinantis, ką turi daryti grėsmės akivaizdoje;
- » puoselėdami šiuolaikišką, technologiškai pažangią gynybos pramonę, kuri taps neatšiejama valstybės gynybos politikos dalimi;
- » per aktyvią ir įžvalgią užsienio politiką, stiprindami ryšius su sąjungininkais ir drauge plėtodami bendras gynybos iniciatyvas.
- » Krašto gynybai sustiprinti būtinus žingsnius sistemingai išdėstėme veiksmų plane „Daugiau galimybių apginti Lietuvą“. Čia koncentruotai apibendriname pamatines jo nuostatas.

SUKURSIME EFEKTYVIĄ KRAŠTO GYNYBOS SISTEMĄ

STRATEGINIAI SUSITARIMAI, KRIZIŲ VALDYMAS IR PREVENCIJA

Parengsime ilgalaikę karinės paramos Ukrainai strategiją, numatančią susitarime dėl saugumo garantijų įtvirtinto paramos lygio kryptis ir prioritetus, leidžiančius ne tik Ukrainai kuo greičiau pasiekti pergalę, bet ir stiprėti karinei pramonei bei inovacijoms.

Toliau stiprinsime krizių valdymą ir prevenciją. Garantuosime efektyvią lyderystę – tam toliau kursime bei įgalinsime aiškią krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo institucinę struktūrą, kuri užtikrintų atsakomybių paskirstymą tarp nacionalinės valdžios, savivaldybių, verslo, nevyriausybinų organizacijų, piliečių ir tarptautinių partnerių visais krizių valdymo lygmenimis bei etapais. Plėtosime valstybės gebėjimą sistemaiškai mokytis iš patiriamų krizių ir ekstremaliųjų situacijų. Nuolat išbandysime pasirengimą realistiškuose mokymuose bei pratybose.

Užtikrinsime kritinių išteklių rezervą. Nuolat peržiūrėsime valstybės rezervo sudarymo principus ir užtikrinsime pakankamą visų rūšių kritinių išteklių (maisto, vandens, kuro, energetinių išteklių, sveikatos apsaugos priemonių, žaliavų ir kt.) atsargų finansavimą bei efektyvų administravimą. Pasirūpinsime, kad jos būtų veiksmingai tiekiamos krizės ar ekstremaliosios situacijos atveju – didinsime tarnybų pasirengimą veikti labiausiai tikėtinais ir didžiausią žalą galinčiais padaryti scenarijais. Glaudžiai bendradarbiausime su savivaldybėmis.

EFEKTYVI KRAŠTO GYNYBOS SISTEMA

Sukursime **sausumos pėstininkų diviziją** Lietuvos kariuomenėje ir integruosime ją kaip nacionalinį struktūrinį elementą bendroje NATO karinių pajėgumų hierarchijoje – įtrauksime ją į regioninius gynybos planus ir užtikrinsime efektyvų vadovavimą bei valdymą NATO lygmeniu.

Sieną pastatėme – dabar ją sustiprinsime iki gynybos linijos. Pasienyje su Baltarusija ir Rusijos valdoma Kaliningrado sritimi skubiai įrengsime kontrmobilumo priemones, kurios taps integralia šalies gynybos dalimi. Jų įrengimą koordinuosime su Latvija, Estija ir Lenkija, kad išvien sukurtume bendrą Baltijos gynybos nuo agresijos liniją. Užtikrinsime didžiųjų miestų ir gyvybinių objektų gynybą nuo grėsmių.

Vadovaudamiesi Suomijos pavyzdžiu **į naują lygį kilstelsime kariuomenės rezervą**. Skirsime daugiau dienų įgūdžiams atnaujinti, numatysime ilgesnį tarnybos rezerve laiką (kariams – iki 50 m. amžiaus, karininkams ir puskarininkams – iki 60 m. amžiaus). Aktyviojo rezervo karius aprūpinsime ekipuote ir individualia ginkluote, įsigysime papildomą ginkluotę bei karinę įrangą.

Statutinės institucijos (VSAT, VST, VAT) karo padėties metu bus pasirengusios tapti ginkluotųjų pajėgų dalimi. Įgyvendinsime jų karinio aprūpinimo standartą ir sustiprinsime pasirengimą atremti hibridines bei nekonvencines grėsmes (ypač neutralizuojant grėsmes, kurioms netaikomas 5 NATO straipsnis).

Sukursime stiprius Lietuvos teritorinės gynybos pajėgumus ir, **remdamiesi Ukrainos pavyzdžiu, pakeisime teritorinės gynybos struktūrą**. Iš konvencinei teritorinei gynybai skirtų esamų KASP pajėgų (kurias dar labiau plėsimės ir stiprinsime), kariuomenės rezervo, šaulių ir kraštą ginti pasiryžusių piliečių galutinai suformuosime teritorines savigynos **karo komendantūras**. Karo metu jos remtų kariuomenę ir palaikytų kritines civilines funkcijas, o taikos metu stiprintų pasirengimą visuotinei krašto gynybai.

Rengiantis įgyvendinti **sprendimą dėl visuotinio šaukimo įvedimo**, pritaikysime kariuomenės struktūrą bei paruošime tam reikalingą infrastruktūrą. Taip pat suplanuosime reikiamus ginkluotės, karinės įrangos, technikos ir amunicijos pirkimus papildomiems daliniams. Peržiūrėsime šauktinių rengimo programas, kad tarnybos laikas būtų maksimaliai išnaudojamas įgyti įvairiapuses žinias bei šalies gynybai reikalingus įgūdžius. Skatinsime jaunimą rinktis kario profesiją.

Toliau stiprinsime Lietuvos šaulių sąjungą, jos gebėjimą įsijungti į gyvybiškai svarbių valstybės funkcijų užtikrinimą mobilizacijos ir karo metu. Tęsime Lietuvos šaulių sąjungos pajėgumų (tiek kinetinių, tiek nekinetinių) integravimą į Lietuvos gynybos planus.

Sukursime ir išplėtosime alternatyvios karinės tarnybos sistemą, kuri įvairiomis formomis į krašto gynybą įtrauks dar daugiau visuomenės narių. Taip sustiprinsime valstybės saugumui tarnauti pasirengusių piliečių gretas.

Siekiant stiprinti pasirengimą visuotinei gynybai, plėsti tam reikalingus piliečių įgūdžius ir sistemingai rengti dronų valdymo operatorius kariuomenei, **jau nuo 2024 m. rudens Lietuvos gyventojus kviesime mokytis valdyti dronus**. Prie Lietuvos karo akademijos steigiamas Bepiločių orlaivių kompetencijų centras leis bent tūkstančiui gyventojų per metus baigti bepiločių orlaivių valdymo kursus. Prisidėti prie piliečių rengimo visuotinei gynybai ir piliečių įgūdžių stiprinimo bepiločių orlaivių valdymo srityje per valstybės finansuojamus konkursus pakviesime ir nevyriausybinės organizacijas.

Vadovaudamiesi sėkmingu Suomijos pavyzdžiu **sukursime mokymų programą, kuri piliečius savanorius parengs civiliniam pasipriešinimui karo atveju**. Ugdymo įstaigoje į socialines–pilietines veiklas įtrauksime gynybinių, atsparumo ir kovos su dezinformacija įgūdžių stiprinimą. Šiuos įgūdžius perteikiančias mokymo programas integruosime į suaugusių mokymosi platformas. Sieksime, kad kuo daugiau moterų (nepaisant to, kad visuotinis šaukimas apima tik vyrus) atrastų savo vietą šalies gynyboje. Kiekvienuose namuose turės atsirasti žinytai su svarbiausia informacija, kaip elgtis ekstremalių situacijų metu.

KURSIME ŠIUOLAIKIŠKĄ, TECHNOLOGIŠKAI PAŽANGIĄ GYNYBOS PRAMONĘ

Remiantis karo Ukrainoje pamokomis, sukursime **savo dronų pajėgas ir taip sustiprinsime** šalies gynybinius pajėgumus **bei atgrasymą**. Bepiločius orlaivius į Lietuvos kariuomenę integruosime tiek įsigiję iš esamų tiekėjų, tiek ir pagaminę Lietuvoje. Tam šalyje pilnai išvystysime **bepiločių orlaivių ekosistemą**: nuo tyrimų ir inovacijų iki pramonės, gamybos, testavimo bei kompetencijų ugdymo. Taip pat bus sukurtas jūrinių dronų parkas.

Bus stiprinamas Lietuvos šaulių sąjungos bepiločių orlaivių pajėgumų vystymas. 2024–2026 m. Lietuvos šaulių sąjungai paskirti 3,1 mln. Eur dronų ir kovos su dronais sistemų įsigijimui. Bus formuojami bepiločių orlaivių vienetai, vykdomas operatorių rengimas, plėtojamas bepiločių orlaivių konstravimas.

Pradėjome keisti ir toliau keisime požiūrį į **gynybos pramonę** – ji turi tapti neatsiejama valstybės gynybos politikos dalimi.

Apjungsime krašto apsaugos sistemos ir Inovacijų agentūros pastangas skatinti gynybos inovacijas. Bus finansuojamas technologijų vystymas, testuojami prototipai, remiamas įmonių prisistatymas tarptautinėse ginkluotės parodose ir kituose renginiuose, teikiama ekspertinė nuomonė. Taip pasieksime proveržį lietuviškų gynybos inovacijų kūrimo, o gynybos pramonė ir inovacijos taps nauja Lietuvos proveržio sritimi. Technologijoms imli, nuolat tobulėjanti gynybos pramonė taps vienu iš modernios, dinamiškos, inovatyvios ekonomikos augimo variklių, skatinančių inovacijų ekosistemos plėtojimą ir pasaulinio lygio mokslo kūrimą.

Gynybai reikalingų technologijų kūrimas, pajėgumų vystymas Lietuvoje ir įsigijimai iš šalies pramonės leis efektyvinti būtina paramą Ukrainai, besiginančiai nuo Rusijos karinės agresijos, ir padės tenkinti skubius Ukrainos kariuomenės poreikius. Bus sukurta dronų vystymo ir gamybos programa Lietuvos pramonei, iš kurios Lietuvos dronai kelias tiesias į Ukrainą.

Sudarysime prielaidas ir sukursime finansines paskatas operatyviai steigti bendras gynybos pramonės įmones su Ukrainos gamintojais, sukaupusiais unikalią patirties karo frontuose. Tai padės kurti inovatyvios karo pramonės pajėgumus. Taip stiprinsime ir savo pačių saugumą: bepiločių orlaivių bei kitų šiuolaikinių ginklų sistemų gamyba kartu su Ukrainos įmonėmis ne tik stiprins Ukrainos gynybinę galią, bet ir leis išbandyti Lietuvoje gaminamos ginkluotės technologijas mūšio lauke, lanksčiau taikyti inovacijas – taip Lietuvoje bus kuriami pajėgumai, neatsiliekančios nuo naujausių gynybos pramonės tendencijų. Užkursime dinamišką ginkluotės tiekimo ir atnaujinimo „konvejerį“ – pagamintą ginkluotę perdavus Ukrainai, ji bus naudojama ir testuojama, todėl suteiks impulsą tolesnėms inovacijoms.

ĮGYVENDINSIME AKTYVIĄ IR ĮŽVALGIĄ UŽSIENIO POLITIKĄ

Išnaudosime naujas galimybes už mums įprasto regiono ribų, telkdami mums vertiškai artimus partnerius Indijos ir Ramiojo vandenynų regione. Kinija šiandien ne vien kvestionuoja taisyklėmis paremtą pasaulio tvarką, bet ir tapo viena iš tvirčiausių Rusijos rėmėjų šios kare prieš Ukrainą ir demokratinį pasaulį. Tad Lietuvos sprendimai stiprinti santykius su Taivanu bei pirmiesiems tarp ES šalių drauge su JAV kurti strategiją dėl bendro veikimo Indijos ir Ramiojo vandenyno regione atrodo itin toliaregiški. Ir toliau plėtosime technologinius, ekonominius bei politinius ryšius su demokratinėmis šio regiono šalimis, kurios kartu su JAV yra inovatyviausios ir konkurencingiausios pasaulyje.

Nuosekliai ir atkakliai palaikysime tiesos ir taikos vertybėmis grįstą pasaulio tvarką, kurioje tokios valstybės kaip Lietuva gali būti ne tik didžiųjų galių politikos objektai bei įrankiai, bet ir savarankiškai dalyvauti formuojant pasaulio politiką kaip orūs ir suverenūs subjektai. Iš čia kyla mūsų nepajudinamas įsipareigojimas laisvės, demokratijos, teisės viršenybės vertybėms bei parama už jas kovojantiems visame pasaulyje.

Įtvirtinsime Vilnių kaip laisvės sostinę. Jis apjungtų ne tik mūsų regiono bei Vakarų, bet ir likusio laisvo pasaulio pastangas ne tik ginti laisvę, demokratiją, suverenumą bei teritorinį integralumą, bet ir kurti aukščiausių pridėtinę vertę mūsų ekonomikai, kurios negalėtų įveikti jokios autokratinės šalys ar jų naujieji aljansai.

Sieksime, kad Ukraina taptų ES ir NATO nare iki 2029 m. Didžiulis Lietuvos ir bendraminčių šalių užsienio politikos pasiekimas – 2023 m. Ukrainai ir Moldovai suteiktas ES kandidačių statusas. Šiame kontekste gerai pasiruošime Lietuvos pirmininkavimui ES 2027 m., kuomet derybose dėl Ukrainos ir Moldovos narystės ES turi įvykti esminis lūžis. Prieš tai Ukraina turi būti galutinai pakviesta į NATO. Tai ne tik užkardys imperialis-

tinę Rusijos agresiją mūsų regione, bet ir sukurs ilgalaikę taiką Europoje, užtikrins mūsų saugumą ir ženkliai padidins mūsų regiono politinį bei institucinį svorį Briuselyje.

Būsime tarp priešakinių valstybių, remiančių iniciatyvą, kad visos NATO šalys suteiktų Ukrainai ne mažesnę nei 0,25 proc. savo BVP karinę paramą Ukrainai – tokią, dėl kurios Ukrainai įsipareigojo Lietuva. Tik Rusijos karinis pralaimėjimas gali atverti langą pozityvioms permainoms pačioje Rusijoje bei sukurti prielaidas tikrai tvariai taikai Europoje, o ne taikai „pagal Putiną“. Būtent tvarios taikos siekti ir į ją investuoti turi Europa bei visas laisvasis pasaulis. Išvien su bendraminčiais stengsimės įtikinti partnerius Vakaruose nebijoti Ukrainos bei demokratijų pergalės ir Putino režimo griūties.

Sieksime stiprinti Europos Sąjungos ir NATO sprendimų priėmimą. Saugosime jį nuo Rusijos ir kitų autoritarinių režimų „penktosios kolonos“ ir ribosime priešišku įtakos agentų (tokių kaip Orbano Vengrija) veiksmumą.

Dirbsime, kad užtikrintume nesutrikdomas tiekimo grandines. Taip išsivaduosime nuo galimos reikšmingos autoritarinių režimų įtakos mūsų ekonomikai. Toliau diversifikuosime eksporto rinkas ir užsitikrinsime saugų apsirūpinimą maistu bei kitais gyvybiniais ištekliais.

Su partneriais kursime demokratijų ekonominės tarpusavio pagalbos sistemą (ekonominį 5 straipsnį). Darysime viską, kad Europos Sąjunga įgytų ekonominio spaudimo užkardymo įrankius ir įvestų investicijų stebėsenos sistemą, kuri leistų išvengti priešiš-
kų valstybių prasiskverbimo bei įtakos.

Toliau visapusiškai **stiprinsime dvišalius ir daugiašalius politinius, ekonominius, kultūrinius ryšius su stipriausiomis transatlantinio Aljanso valstybėmis – JAV, Vokietija, Lenkija** – bei kitomis savo laisvę ir demokratiją geriausiai mokančiomis ginti valstybėmis, tarptautinėmis organizacijomis, institucijomis ar tautomis, kurios kartu su mumis kovoja prieš pasaulyje įsitvirtinusią agresyvią autokratių šalių Blogio ašį.

Auginti: stiprūs vidumi

Lietuvos vidinės stiprybės pamatas – visuomenės ir **valstybės atsparumas bei pažanga**. Tam būtina sutelkta, bendrų etinių vertybių ir stiprios tapatybės siejama **visuomenė**; stipri, dinamiška, inovatyvi, aplinką tausojanti ir socialinę gerovę auginanti **ekonomika**; skaidrus ir teisingas, veiksmingas, strategiškas, tvarią ateities perspektyvą įgyvendinantis, reikiama išteklių pagrįstas **valstybės valdymas**.

Vidaus politikoje akcentuojame tris esmines programines kryptis:

» Rūpintis, kad **augtų išsilavinusi, solidari, teisinga, pasiturinti visuomenė** su stiprėjančiomis bendruomenėmis, atsakinga savivalda, gyvybinga ir unikalia kultūra.

» Tęsti pradėtus **naujos kartos Lietuvos stiprinimo darbus**, atsakingai, skaidriai, išmintingai atnaujinant ir suteikiant daugiau jėgos viešajam sektoriui bei inovatyviai, aplinką tausojančiai ekonomikai.

» Kompleksiškai **išnaudoti sinergiją tarp valstybės gynybinio potencialo didinimo ir visuomenės potencialo** – būtinybė gintis gali ir turi atskleisti naujas galimybes.

RŪPINIMASIS ŽMOGUMI: SOCIALINĖ POLITIKA, ŠVIETIMAS, SVEIKATOS APSAUGA

1. Auginsime solidarią visuomenę, kurioje nėra pamirštų žmonių

Ką ginsime? Per ketverius metus pasiekėme tikrai daug. Pirmą kartą nuo Nepriklausomybės atkūrimo į Lietuvą grįžo daugiau žmonių negu išvažiavo. Išaugo tiek dirbančiųjų, tiek pažeidžiamiausių visuomenės grupių pajamos, užtikrintas istoriškai didžiausias pensijų augimas. Įgyvendinta negalios reforma: ji žmonėms su negalia sudaro platesnes galimybes aktyviai įsitraukti į darbo rinką, o darbdaviams suteikia reikiamą pagalbą tokius žmones įdarbinant ar išlaikant jų darbo vietą. Įvedus smurto orderį patiriantiems smurtą teikiama skubi pagalba, apsauga ir paslaugos. Šie pasiekimai remiasi empatiškos bei išmanios socialinės apsaugos principais, kuriuos ir toliau ginsime. Nuo 2024 m. rudens įtraukusis ugdymas tapo visuotiniu – joks vaikas negali būti atstumtas ir pamirštas dėl to, kad jis turi ypatingų poreikių.

Ką auginsime? Ateinančią kadenciją investuosime į šeimas kaip į svarbiausią visuomenės elementą. Plėtosime socialinės apsaugos sistemą, kuri užtikrins visų visuomenės narių orumą. Toliau stiprinsime įtrauktį švietime. Kursime teisingumu grįstą visuomenę ir konkrečiomis, kryptingomis priemonėmis mažinsime skurdo lygį. Turime visas sąlygas tam, kad Lietuva vėl sparčiau augtų ir taptų 3 milijonų šalimi – pirmiausia, gausėjančių šeimų ir iš užsienio grįžtančių išieivių dėka.

1.1. Mažinsime skurdą ir pajamų nelygybę. Toliau, atsižvelgdami į šalies ekonominę padėtį, nuosekliai auginsime žmonių pajamas – atlyginimų, pensijų, išmokų kėlimas palies tiek dirbančiuosius, tiek ir pažeidžiamiausias visuomenės grupes. Vykdydysime socialinę politiką, grindžiamą principu „nė vieno Lietuvos žmogaus nepalikti už borto“ – tam inovatyviais bei veiksmingais būdais didinsime įsitraukimą į darbo rinką, sieksime mobilizuoti ir maksimizuoti turimus žmogiškuosius išteklius. Keisime mokesčių sistemą taip, kad ji pagaliau leistų pasiekti esminį pajamų nelygybės mažėjimą. Pagrindinis tikslas – suburti koaliciją, kuri pajėgtų pagaliau įgyvendinti Europos Komisijos metai iš metų teikiamas rekomendacijas pajamų nelygybės ir skurdo mažinimo srityje.

1.2. Užtikrinsime palankias sąlygas kurti šeimas ir auginti vaikus. Gerinsime paslaugų šeimoms prieinamumą ir kursime šeimai palankią paslaugų infrastruktūrą. Toliau visapusiškai gerinsime sąlygas šeimos ir darbo įsipareigojimų derinimui. Sukursime studijų ir šeimos derinimo sistemą, kad šeimos galėtų drąsiau planuoti vaikus jaunesniame amžiuje. Formuosime išimtinai į šeimas orientuotą būsto politiką, didžiausią dėmesį skirdami augintiems du, tris ir daugiau vaikų. Keisime paramos šeimai sistemą taip, kad dar vienas vaikas šeimoje nereikštų esminio šeimos finansinės padėties pablogėjimo lyginant su prieš tai buvusiu.

Sieksime atliepti individualius šeimų poreikius, daugiau dėmesio skirsime daugiavakėms šeimoms ir šeimoms su individualių poreikių turinčiais vaikais. Šeimos gaus kompleksinę paramą bei prevencinę pagalbą, apimančią ne tik materialinių poreikių tenkinimą, bet ir socialinių įgūdžių ugdymą bei rūpinimąsi psichologine gerove. Šeimoms ir vaikams nuo ankstyvojo amžiaus bus teikiamos nemokamos, per trumpiausią laikotarpį prieinamos psichikos sveikatos paslaugos; įgyvendinsime prevencijos sistemą, psichikos sveikatos aspektą įtraukdami į sveikatos patikras prieš mokslo metus.

Stiprinsime vaiko ankstyvąją raidą – švietimo sistemoje nuo specialiųjų poreikių sąvokos pereisime prie individualių gebėjimų sąvokos; stiprinsime vaikų individualius gebėjimus, teiksime pagalbą juos lavinant. Formuosime švietimo turinį pagal individualiuosius gebėjimus (pavyzdžiui, Suomijoje buvo nustatyta, kad vaikai, turintys autizmo spektro sutrikimus, yra puikūs IT specialistai, todėl jie nuo mažumės ugdomi orientuojant juos į IT sektoriaus specifiką). Iš esmės tobulinsime šeimos ir vaiko individualių poreikių identifikavimo, vertinimo sistemas, siekdami ne stigmatizuoti, bet stiprinti ir užtikrinti vaiko ir šeimos poreikius atitinkančias sveikatos, švietimo ir socialinės sistemos viešąsias paslaugas. Tokia parama ir pagalba stiprins šeimas, padės joms jaustis saugiai ir užtikrintai.

1.3. Gerovė ir orumas brandžiai visuomenei. Remdamiesi naujausiomis pasaulinėmis demografinės politikos tendencijomis turime orientotis ne vien į gimstamumo didinimo klausimus, bet į populiacijos kokybę: mažesnė ir vyresnio amžiaus populiacija gali išlaikyti gerovės standartą, jei nuo mažens investuojama į sveikatą (taip išlaikant sveiko gyvenimo trukmę kuo ilgiau), švietimą (susitelkiant į aukštos pridėtinės vertės sritis, automatizaciją – tuomet reikia ne tiek darbo jėgos, kiek smegenų galios) bei gyventojų pilietinį–ekonominį produktyvumą (nuo mažumės ugdomas verslumas ir pilietinis savanoriškumas).

Auginsime oraus gyvenimo standartus brandžiausiems visuomenės nariams. Toliau ne tik nuosekliai didinsime pensijas, kad vidutinė pensija per artimiausius dvejus-trejus metus pasiektų 50 proc. neto VDU, bet lygia greta gerinsime sąlygas didėjančiam vyresnio amžiaus gyventojų užimtumui ir aktyvumui. Ir toliau mažinsime stigmatas dėl brandžiausių visuomenės narių dalyvavimo darbo rinkoje, švietimo sistemoje (trečiojo

amžiaus universitetuose) bei aktyvaus įsitraukimo į bendruomenių veiklą. Nedidinsime pensinio amžiaus ribos, nes sveiko gyvenimo trukmės rodikliai Lietuvoje tebėra vieni mažiausių EBPO, tačiau investuosime į sveikatos tausojo programą siekdami sveikesnės visuomenės ateityje.

2. Auginsime išsilavinusią visuomenę

Ką ginsime? Per ketverius metus investicijos į švietimą išaugo 54 proc. (nuo 2582,4 mln. Eur 2020 m. iki 3974,6 mln. Eur 2024 m.). Mokytojų darbo užmokestis vidutiniškai padidėjo 77 proc. (nuo 1618 Eur 2020 m. iki planuojamų 2871 Eur 2024 m. pabaigoje), mokslo ir studijų institucijų akademinį ir neakademinį darbuotojų – 83 proc. (nuo 1824,8 Eur 2020 m. iki planuojamų 3334,9 Eur 2024 m. pabaigoje). Tais pačiais tempais didėjo ir švietimo pagalbos specialistų, kitų pedagoginių darbuotojų darbo užmokestis, o mokyklų vadovų dar sparčiau – 2024 m. pasiekta, kad jų darbo užmokestis būtų ne mažiau kaip 40 proc. didesnis už mokytojų. Mokslo finansavimas išaugo 2,4 karto, o parama įtraukiamam ugdymui – dvigubai.

Sustiprintas mokyklų tinklas, panaikintos jungtinės klasės, auga norinčių studijuoti pedagogiką skaičiai. Savivaldybėse vykdoma „Tūkstantmečio mokyklų“ programa, startavo Gyvenimo įgūdžių programa, įgyvendinama nacionalinė ugdymo mokslų programa, atidarytas EdTech centras bei STEAM ugdymo centrai regionuose. Pradėjome finansuoti papildomas konsultacijas mokiniams, kuriems sunkiau sekasi mokytis, mokyklose dirba karjeros specialistai. Atnaujino studijų finansavimo modelį, kad visi įstoje į aukštąsias mokyklas būtų pasirengę studijoms. Sustiprintas kolegijų tinklas. Sukurtos naujos priemonės edukologiniams ir IT mokslo tyrimams. Sukurta ir įgyvendinama misijomis grįsta mokslo ir inovacijų programa, kur verslas ir mokslas kartu ieško sprendimų aktualiems visuomenės iššūkiams spręsti. Ministerijose pradėjo veikti mokslo pareigūnų tinklas, kuris skatina tiek mokslu grįstus sprendimus, tiek įsitraukimą į tarptautines mokslo programas.

Ką auginsime? Atnaujintą, žmogui tarnaujančią švietimo sistemą, kuri puoselėja integralią ir atvirą ugdymo sistemą. Laisvai demokratiškai visuomenei būtina asmens charakterį, sveiką savivertę, atsparumą, kūrybiškumą, kritinį mąstymą, gebėjimus ir įgūdžius, reikalingus jaunam žmogui tam, kad atrastų savo vietą kintančiame pasaulyje ir jame klestėtų. Patriotiškumo, pilietiškumo ugdymas ir pasirengimas gyvenimui taps neatsiejama bendrojo ugdymo sistemos dalimi. Mokytojo kelią rinksis gambiausi jaunuoliai, kurie trokšta dalintis žiniomis ir tapti pavyzdžiu mokiniams. Didinsime mokytojo profesijos patrauklumą, grindžiamą šiuolaikinėmis darbo sąlygomis, oriu atlyginimu ir autoritetu visuomenėje.

Svarbiausi mūsų prioritetai būsima kadencijai:

2.1. Toliau gerinsime mokytojų darbo sąlygas. Nuosekliai, visos kadencijos metu, didinsime mokytojų darbo užmokestį. Tačiau mokytojo profesijos patrauklumas labai priklauso ir nuo šiuolaikiškos, motyvuojančios, pagarbios bei saugios darbo aplinkos mokyklose. Taigi dirbsime kartu su mokyklomis ir savivaldybėmis, kad užtikrintume orią, patogią ir įgalinančią mokytojo darbo aplinką, kuri turi konkuruoti su patraukliausiomis Lietuvos darbdavių siūlomomis darbo sąlygomis. Ypač daug dėmesio skirsime mokyklų darbo kultūrai, įtraukiančiai lyderystei ir mokytojų emocinei sveikatai. Mokytojams sudarysime kuo geresnes sąlygas tobulinti žinias ir kompetencijas. Suteiksime darbui būtinas priemones ir infrastruktūrą. Stiprinsime Nacionalinę švietimo agentūrą, kaip šiuolaikišką švietimo kompetencijų centrą, kuris įsiklauso ir geba teikti visapusišką, kūrybišką pagalbą mokykloms bei mokytojams.

2.2. Ugdysime kūrybingas, atviras, atsakingas asmenybes. Visos Lietuvos mokyklos turi tapti „Tūkstantmečio mokyklomis“. Taigi tęsime ir tobulinsime šią programą, kuri kiekvienam Lietuvos mokiniui, kad ir kur jis gyventų, suteiks prieigą prie aukščiausios kokybės, pažangiausio išsilavinimo. Skatinsime savivaldybes rūpintis švietimo kokybę stiprinant mokyklų valdymą ir lyderystę, bendradarbiavimą, o regionuose – jungimąsi į daugiavalius tinklus. Taip formuosis gerai aprūpinti, šiuolaikiškai valdomi ir turtingi ugdymosi centrai, kuriuose kiekvienas mokinys gaus jam pritaikytą patirtinį ugdymą ir galės tobulinti individualias kompetencijas, reikalingas sparčiai besikeičiančiame pasaulyje. Toliau tobulinsime pasiekimų vertinimo sistemą: turime pradėti matuoti tai, ko mokome, o ne mokyti to, ką gebame pamatuoti. Pasiekimų vertinimai nesirems tik lyginimu su kitais, o padės atskleisti kiekvieno mokinio unikalumą ir talentus. Skatinsime pedagoginę praktiką, kuri mažins pažymių ir kitų kiekybinių matavimų svarbą. Palaipsniui pereisime prie ugdymosi pažangos vertinimo.

2.3. Prioritetą teiksime pažangių technologijų vystymui ir mokslo komercializavimui. Peržiūrėsime aukštųjų mokyklų mokslo vertinimą žinių komercinimo ir poveikio visuomenei rodikliams suteikiant daugiau svorio. Plėtosime industrinę doktorantūrą ir toliau stiprinsime mokslo ekselencijos centrus prioritetinėse srityse (IT, sveikatos technologijos, žaliosios ir karinės technologijos), skatinant jų matomumą ir veiklą tarptautiniuose tinkluose.

Toliau stiprinsime mokslo pareigūnų tinklą ministerijose, siekiant, kad jie taptų realiais tarpininkais, apjungiančiais mokslą, verslą ir viešąjį sektorių. Norime, kad politika būtų grindžiama naujausiomis mokslo žiniomis, kurios efektyviai ir greitai būtų perkeliamos visuomenės gerovei. Peržiūrėsime mokslo institutų misiją juos įveiklinant ir stiprinsime jų vaidmenį įgyvendinant valstybei reikalingus tyrimus. Siūlysime trumpinti universitetinių studijų trukmę – pereiti prie studijų modelio 3+2, taip suteikiant daugiau reikšmės magistrantūrai. Lietuvos aukštąsias mokyklas skatinsime bendradarbiauti su stipriausiais pasaulio universitetais ir kolegijomis, tam pasitelkiant ir Europos universitetų aljansų iniciatyvą. Siekis – bendri diplomai, studentų ir dėstytojų mainai, unikalios studijų programos, galimybė naudotis geriausia infrastruktūra. Aukštąsias mokyklas skatinsime siūlyti lanksčias ir įvairiapusiškas suaugusių asmenų tobulėjimui bei perkvalifikavimui skirtas programas, mikrokredencialus, aktyviau pasitelkiant kursuok.lt platformą.

3. AUGINSIME SVEIKO GYVENIMO TRUKMĘ

Ką ginsime? Žmonių teisę kiek įmanoma ilgiau išlikti sveikiems, o susirgus – gauti kokybiškas jiems tinkamas paslaugas kuo arčiau ir greičiau. Ginsime visus darbuotojus, kurie pasiaukojančiai dirba sveikatos apsaugos sistemoje. Manome, kad visiems prieinama, patogi, išmani ir aukščiausius kokybės standartus atitinkanti sveikatos apsaugos sistema – būtina orios, gyvybingos, darbingos ir klestinčios visuomenės sąlyga. Gindami Lietuvos sveikatos sektorių, užtikrinsime jo parengtį bei sveikatos priežiūros įstaigų veiklos tęstinumą esant įvairaus pobūdžio galimoms grėsmėms.

Ką auginsime? Tęsime būtinas reformas: sveikatos priežiūros institucijų tinklo, greitosios medicinos, ilgalaikės priežiūros ir kitas, kurios gerins paslaugų kokybę ir priartins reikalingiausią gydytojų pagalbą (ambulatorines paslaugas, psichikos sveikatos paslaugas, tyrimus) arčiau kiekvienos šeimos namų. Gerinsime medikų darbo sąlygas, psichologinę darbo aplinką, užtikrinsime aukštesnę teikiamų sveikatos paslaugų kokybę ir prieinamumą, atsaprumą krizėms. Tęsime būtiną pacientų edukaciją.

Svarbiausi mūsų prioritetai ateinančiai kadencijai:

3.1. Individualizuosime medicinines paslaugas. Gerinsime sveikatos priežiūros prieinamumą, įgyvendindami į individualų pacientą ir jo problemą taikliai orientuotų paslaugų modelį. Toliau efektyvinsime viešąją sveikatos apsaugos sistemą – gydymo įstaigų

tinklas turi atitikti gyventojų poreikius ir teikti būtiniausias paslaugas kuo arčiau namų, sudėtingesnes paslaugas koncentruojant ten, kur bus užtikrinama kokybė ir saugumas. Toliau skatinsime dienos stacionaro paslaugų plėtrą, per kainodarą skatinsime įstai- gas taikyti efektyviausius, paciento laiką taupančius paslaugų teikimo modelius. Atsi- žvelgdami į senėjančios visuomenės poreikius, plėtosime slaugos, geriatrijos, globos paslaugas, ambulatorinių paslaugų teikimą namuose, sieksime pritraukti specializuotus darbuotojus senjorų poreikių užtikrinimui. Bendradarbiaudami su savivaldybėmis, toliau plėtosime pacientų pavėžėjimą – taip sveikatos paslaugos ir gydymo įstaigos žmonėms taps žymiai lengviau pasiekiamos. Kartu nuolat peržiūrėsime vaistų ir medicinos pagal- bos priemonių kompensavimo tvarką, atsižvelgdami į rinkos pokyčius ir pacientų porei- kius. Toliau tobulinsime retomis ligomis sergančių pacientų sveikatos priežiūrą, speci- alistų kvalifikaciją retų ligų diagnostikos ir gydymo kryptyse. Tobulinsime ir Elektroninę sveikatos paslaugų ir bendradarbiavimo infrastruktūros informacinę sistemą, plėsimė skaitmeninę sveikatos istoriją, kursime naujus funkcionalumus, E. sveikatos posiste- mę, kuri informuos bei kvies gyventojus dalyvauti prevencinėse programose. Skirsime pakankamą dėmesį asmens ir visuomenės sveikatos ir sveikos gyvensenos švietimui, sąmoningumo ugdymui.

3.2. Komfortiškos sąlygos medikų darbui. Medicinos darbuotojai – svarbiausias veiksnys, lemiantis sveikatos priežiūros paslaugų kokybę. Todėl ir toliau racionalizuosi- me procesus, išskirtinį dėmesį skirdami darbo krūvių optimizavimui, kompetencijų per- skirstymui bei naujų pareigybių įtraukimui į paslaugų teikimą, sistemos efektyvinimui ir skaitmeninių paslaugų optimizavimui. Skatinsime įvairių lygių vadovaujančio personalo ir visų darbuotojų edukaciją. Netoleruosime mobingo, sveikatos priežiūros įstaigas ska- tinsime kurti palankią organizacinę kultūrą, psichoemocinį klimatą. Skatinsime nuolat peržiūrėti ir visomis priemonėmis mažinti sveikatos priežiūros specialistų psichosocia- linis rizikos veiksnius ir stresą darbe. Taikysime pinigines ir nepinigines skatinamąsias priemones specialistų pritraukimui ir išlaikymui. Stengsimės, kad ir mieste, ir miestelyje, ir didmiestyje dirbantys sveikatos priežiūros darbuotojai būtų vienodai motyvuoti. Kiek leis šalies ekonominė padėtis ir biudžetas, toliau gerinsime medikams darbo są- lygas – visi Lietuvos sveikatos priežiūros specialistai yra nusipelnę komfortiškų darbo sąlygų ir oraus atlygio už darbą. Ypatingai didelį dėmesį skirsime labiausiai trūkstančių profesinių kvalifikacijų ir specializacijų, ypač slaugytojų, prestižo didinimui, profesiniam orientavimui, įgalinsime juos atlikti daugiau funkcijų, veikti savarankiškai. Pagal STRATA nustatytą poreikį ir taikydami suplanuotas paramos priemones pasieksime, kad Lietuva nepritrūktų reikiamos kvalifikacijos medikų, ypač slaugytojų. Sieksime tinkamo ir pro- fesinėms bendruomenėms priimtino psichologų ir psichoterapeutų praktinės veiklos suregulavimo.

3.3. Stiprėjanti visuomenės emocinė sveikata. Kursime emociškai sveikesnę ir laimin- gesnę visuomenę – užtikrinsime psichologinės pagalbos plėtrą bei didesnį jos prieina- mumą, plačiau diegsime savižudybių prevencijos priemones. Puoselėdami žmogaus teises ir orų visų žmonių sambūvį visuomenėje, mažinsime asmenų stigmatizaciją ir dis- kriminacijos atvejus. Kartu skatinsime psichikos sveikatos puoselėjimą darbo vietose bei mokymosi įstaigose – įpareigosime darbdavius imtis priemonių identifikuoti stresą, psichologinius bei socialinius pavojus darbe ir juos mažinti.

RŪPINIMASIS APLINKA: KULTŪRINĖ APLINKA, ŠVARI GAMTA, KAIMO IR MIESTO DERMĖ

4. Auginsime visiems prieinamą, laisvą ir demokratišką nacionalinės kultūros erdvę

Ką ginsime? Laisvą, demokratišką, gyvybingą kultūrinę erdvę. Tęsime pradėtus kultūros sektoriaus demokratizavimo ir kūrybinės ekonomikos kūrimo procesus. Užtikrinsime kultūrinio gyvenimo klestėjimą, kuris būtinas tam, kad gyvuotų laisva bendrų vertybių ir tapatybės siejama visuomenė. Klestinčią kultūrą matome kaip esminę sąlygą tvirtai mūsų tapatybei palaikyti ir tarpusavio susikalbėjimo galimybėms plėsti – be jų neįmanoma rasti sutarimo dėl bendrojo gėrio ir tvirtesnio politinės bendruomenės gyvenimo pagrindų.

Ką auginsime? Žmonių sąmoningumą ir kasdienį dalyvavimą kultūriniame gyvenime. Užtikrinsime žiniasklaidos laisvę, kovosime su dezinformacija bei remsime objektyvų ir kokybišką Lietuvos medijų turinį. Istorinė atmintis – žinojimas, iš kur atėjai ir kas esi – stiprina tapatybę ir ugdo atsparumą. Todėl objektyvus, mūsų vertybėms ištikimas istorinės atminties bei paveldo puoselėjimas padės perteikti laisvės vertės suvokimą jaunajai kartai ir formuoti jos vertybes. Auginsime sveiką patriotizmą, grįstą pasididžiumu savo valstybe bei Lietuvos kultūrinės ir istorinės įvairovės suvokimu.

SVARBIAUSI MŪSŲ PRIORITETAI ATEINANČIAI KADENCIJAI:

4.1. Atvira, demokratiška ir asmenį lavinanti viešojo erdvė. Investuosime į kokybišką turinį regioninėse ir nacionalinėse medijose, taip pat ir į žiniasklaidą tautinių mažumų kalbomis, tiriamąją žurnalistiką bei medijų raštingumą. Skatindami skaitmeninę periodinių leidinių transformaciją bei remdami leidėjų veiklą spręsimė prenumeratos pristatymo problemas. Dalį skaitmeninių paslaugų mokesčio nukreipsime į Lietuvos medijas ir taip kompensuosime Lietuvos medijų sektoriaus pajamų iš reklamos praradimą. Kursime skaidrią bei nešališką, nuo politinės įtakos nepriklausomą visuomenės informavimo aplinką. Palaipsniui Medijų rėmimo fondui perduosime viešojo sektoriaus subjektų rengiamų viešinio kampanijų įgyvendinimą.

4.2. Visoje Lietuvoje prieinama kultūra. Kad padidintume kultūros paslaugų prieinamumą, toliau skatinsime kultūros įstaigų ir kūrėjų veiklą regionuose. Pasitelkę bendruomenes, spręsimė emocinės sveikatos, vienatvės, tarpusavio susikalbėjimo, tautinių mažumų ir diasporos, paveldo išsaugojimo bei aktualizavimo klausimus. Užtikrinsime, kad profesionalus menas būtų prieinamas visiems Lietuvos gyventojams, o greta klasikinių būtų finansuojamos ir naujos meninės išraiškos formos.

4.3. Kūrybinė ekonomika bei verslumo plėtra kultūros srityje. Formuodami Lietuvos minkštąją galią skatinsime intelektualinės nuosavybės ir turinio eksportą. Investuosime į trūkstantį skaitmeninę ir fizinę infrastruktūrą, kompetencijų kėlimo, akseleravimo, tyrimų bei eksperimentinės plėtros programas žaidimų, kino, virtualiosios ir papildytos realybės bei kitose ArtTech srityse. Užtikrinsime darnų valstybinio ir nevyriausybinių sektorių bendradarbiavimą: skatinsime teikti bendras kultūros paslaugas, o valstybinių kultūros įstaigų infrastruktūrą padarysime prieinamą NVO veikloms. Įgyvendinsime nacionalinės reikšmės kultūros erdvių projektus: duris atvers Nacionalinė koncertų salė, „Tautos namai“, Kino paviljonas ir Nacionalinis architektūros institutas.

4.4. Gerbsime tautinių mažumų savitumą ir skatinsime darnią integraciją. Toliau kursime sąlygas, kad mūsų šalyje gyvenančios ir Lietuvos kultūrą bei geopolitinę orientaciją gerbiančios tautinės mažumos galėtų nevaržomai privačiai ir viešai puoselėti savo kultūrą, papročius bei kalbą. Kartu, pagarbiai vertindami tautinių mažumų kultūrą ir savitumą, didinsime lietuvių kalbos mokymą ir vartojimą tautinių mažumų mokyklose,

stiprinsime mokytojų lietuvių kalbos gebėjimus, didinsime valstybine kalba dėstomų pamokų skaičių, siekiant padėti tautinių mažumų vaikams integruotis į aplinką. Ypatingą dėmesį skirsime dezinformacijos ir propagandos užkardymui tautinių mažumų bendruomenėse.

5. Auginsime žmogui ir gamtai draugišką aplinką

Ką ginsime? Lietuvos žmonių teisę į sveiką aplinką ir gyvybingą ekosistemą (orą, vandenį, dirvožemį, gamtinę aplinką bei kraštovaizdį) tiek nuo gamtos taršos, tiek nuo globalios klimato kaitos krizės padarinių. Ilgalaikėje perspektyvoje klimato kaita yra ne mažesnė grėsmė žmonių egzistavimui negu nacionalinio saugumo iššūkiai artimuoju laikotarpiu. Todėl turime nepaprastai rimtai ir atsakingai vertinti aplinkos veiksnių svarbą.

Ką auginsime? Toliau išnaudosime atsiveriančias galimybes pastatyti Lietuvos ekonomiką ant žaliųjų technologijų bėgių. Taip padėsime pamatus naujam augimui, kuris mažina priklausomybę nuo importuojamų resursų, orientuojasi į naujas proveržio sritis ir didina bendrą valstybės atsparumą bei kuria būsimo ekonominio klestėjimo prielaidas. Toliau sieksime, kad žalioji politika, apimanti sveikos, švarios ekologinės aplinkos užtikrinimą, ateityje taptų vienu svarbiausių visuomenės gerovės komponentų.

SVARBIAUSI MŪSŲ PRIORITETAI ATEINANČIAI KADENCIJAI:

5.1. Daugiau žalumo ir mažiau taršos ūkinėje veikloje. Šiandieninės pramonės apimtys, žemės ūkio veiklos intensyvumas ir transporto tarša lemia didėjantį oro, vandens ir dirvožemio užterštumą. Tačiau nuo šių trijų esminių faktorių priklauso ne tik žmogaus gyvenimo kokybė, bet ir visų ekosistemų gyvavimas. Priimsime kompleksinius ir subalansuotus strateginius sprendimus, kurie mažins taršą bei didins žalumą pramonės, susisiekimo ir žemės ūkio šakose. Visos šios sritys – svarbios valstybei bei jautrios pokyčiams, tačiau pokyčiai jose yra būtini.

5.2. Perdirbamos, o ne sudeginamos atliekos. Atliekų rūšiavimas ir perdirbimas tebėra iššūkis – paprastai tai daugiau gyvenimo būdo padiktuotas sprendimas nei realus dalyvavimas atliekų tvarkymo sistemoje. Gyventojai nepakankamai motyvuojami rūšiuoti ne tik dėl finansinių paskatų trūkumo, bet ir dėl atliekų surinkimo bei perdirbimo sistemos neefektyvumo. Todėl įvertinsime mechaninio biologinio apdorojimo (MBA) įrenginių, kaip privalomos grandies, dalyvavimą atliekų tvarkymo sistemoje bei investuosime į modernesnę, efektyvesnę ir vieningą pirminio rūšiavimo sistemą, kuri skatins gyventojus efektyviai rūšiuoti atliekas, padės jausti rūšiavimo naudą bei prasmę. Sieksime pilnai įgyvendinti pakuočių gamintojų atsakomybės principą, nustatydami gamintojų pareigas sutvarkyti surinktas pakuotes ir jas perdirbti.

5.3. Šiandienai ir rytojui augantys Lietuvos miškai. Keisime miško vaidmens ir vietos visuomenėje bei ekonomikoje koncepciją – kursime brandų, tausojantį, civilizuotą santykį su mišku. Pirmiausia orientuosimės į tai, kokį Lietuvos miškų palikimą formuojame ateities kartoms. Atliepdami ilgalaikes ateities tendencijas sieksime, kad bent 30 proc. miškų būtų saugomi gamtai, o trečdalis jų turėtų būtų saugomi griežtai. Tai ne tik leis formuotis sengirėms, bet ir sudarys galimybes tvaresnei biologinės įvairovės apsaugai. Pirmiausia saugomas teritorijas sieksime plėsti valstybiniuose miškuose, o gamtiniu požiūriu itin vertingus privačius miškus svarstysime išpirkti arba tinkamai kompensuoti veiklos apribojimus juose. Garantuosime, kad saugomose teritorijose būtų užtikrintas veiksmingas saugojimo režimas, o vykdoma gamtotvarka atitiktų teritorijos specifiškumą.

5.4. Didesnis dėmesys gyvūnų priežiūrai. Toliau tęsime darbus gyvūnų gerovės srityje. Matome, kad Lietuvos savivaldybėse veikia skirtingos praktikos sprendžiant beglobių kačių ir šunų problemas. Dažnu atveju atsakomybės imasi nevyriausybinis sektorius ir savanoriai, tačiau perpildytos prieglaudos bei benamių gyvūnų gausa aiškiai rodo, kad sisteminio požiūrio ir valstybės įsitraukimo trūksta. Sukursime vieningai veikiančią sistemą, kuri užtikrintų, kad beglobių gyvūnų Lietuvoje palaipsniui mažėtų. Įgyvendinsime priimtus įsipareigojimus dėl kailinių žvėrelių fermų uždarymo bei verslinės žvejybos pasitraukimo iš vidaus vandenių ir Kuršių marių. Taip pat toliau rūpinsimės, kad gausėtų ir gerėtų žuvų populiacija.

6. Auginsime jungtis tarp miesto ir kaimo

Ką ginsime? Lietuvos ūkininkų interesus ES institucijose, pirmiausiai dėl visiems vienos išorinės konvergencijos (vienodų tiesioginių išmokų). Toliau papildomai remsime mažus ir vidutinius šeimos ūkius, kurie dėl savo ūkio struktūros, efektyvumo, pajamų dydžio patiria sunkumus ir į inovacijas bei plėtrą gali investuoti tik ribotai. Puoselėsime bendradarbiavimą kaip vieną iš efektyviausių priemonių skatinti ūkių stiprėjimą bei savivaldą.

Ką auginsime? Stiprinsime jungtis tarp miesto ir kaimo. Auginsime visą šalį integruojančią ir sujungiančią regionų sanglaudą. Auginsime bei stiprinsime tiek kaimo bendruomenes, tiek ir ūkininkų savivaldą – sieksime didesnio bendruomenių įsitraukimo į pilietinės visuomenės veiklas ir interesų atstovavimo per socialinį dialogą. Gilinsime teisingumą, kad ES institucijose būtų deramai įvertinta Lietuvos daroma pažanga ir gamtinių sąlygų specifika.

SVARBIAUSI ATEINANČIOS KADENCIJOS PRIORITETAI:

6.1. Sukurta regionų sanglauda. Kursime geresnę susisiekimo infrastruktūrą, efektyviau planuosime transporto sistemą ir taip įgalinsime mobilumą. Užtikrinsime patogų fizinį susijungimą nacionaliniu mastu, lengvą judėjimą šalies viduje ir patogų žmonių judėjimą lokaliai (miesto, savivaldybės ar regiono mastu). Plėtosime jungtis bei periferijos sanglaudą valstybės teikiamų paslaugų (švietimo, socialinės apsaugos, sveikatos priežiūros) prasme ir taip užtikrinsime horizontalų, visus regionus apimančią valstybės vystymąsi. Remsimės geriausiais, realiai veikiančiais regioninio bendradarbiavimo pavyzdžiais ir sieksimu jų sėkmės pakartojimo kitur Lietuvoje.

6.2. Tvirtos jungtys tarp miesto ir kaimo. Pirmiausia plėsimės galimybes miesto žmonėms įsigyti produkciją (ypač ekologišką) tiesiai iš ūkininkų. Tai prisidės prie ūkininkų įvaizdžio gerinimo ir takoskyros tarp miesto bei kaimo mažinimo. Plėsimės ūkininkų kooperaciją pirminėje žemės ūkio gamyboje ir produkcijos perdirbime, auginant žemės ūkyje sukuriama pridėtinę vertę. Stiprinsime vietos veiklos grupes, kaimo bendruomenių ir ūkininkų savivaldą, kad šios bendruomenės būtų labiau įsitraukusios į pilietinės visuomenės veiklas. Tam pirmiausia skatinsime atstovauti interesus per socialinį dialogą. Kaimo auginsime alternatyvas žemdirbystei – perspektyvias veiklas (turizmą, sveikatinimą, tradicijų puoselėjimą ir kita), kurios kurs kokybiškas darbo vietas mažėjant užsiimančių žemdirbystei skaičiui.

6.3. Inovatyvus žemės ūkis. Auginsime žemės ūkio inovacijas, modernizavimą ir vertės grandinę. Plėsimės skaitmenizaciją žemės ūkio gamyboje ir administravime kaip skaidrumo ir biurokratinės naštos mažinimo priemonę. Tęsime biurokratijos mažinimą, atsisakydami perteklinių taisyklių, kurios užtraukia ūkininkams baudas; supaprastinsime paramos teikimo ūkininkams sistemą, mažindami pateikti reikalingų dokumentų bei informacijos kiekį. Didinsime valstybės paramą inovacijoms ir išmaniųjų technologijų diegimui žemės ūkyje. Investicinę paramą ūkininkams orientuosime į moderniausios technikos įsigijimą ir technologijų diegimą. Paspartinysime žemės ūkio produktų ekspor-

to rinkų plėtrą, lygiagrečiai stiprindami lietuviškos kilmės produkcijos prekės ženklą kaip išskirtinės kokybės, santarvėje su gamta užaugintus bei pagamintus produktus.

BENDRA VALSTYBĖS KŪRYBA: EKONOMIKA, ENERGETIKA, VIEŠASIS SEKTORIUS

7. Auginsime aukštą vertę kuriančią ekonomiką

Ką ginsime? Lietuvos ekonomikos augimą, kuris iš esmės nesustojo net dėl didžiausių sukrėtimų – COVID-19 pandemijos, karo, recesijos ir didžiulės euro zonos infliacijos. Lietuvos įsitvirtinimą tarp stipriausių, moderniausių ir veržliausių pasaulio ekonomikų. Lietuvos, kaip technologiškai inovatyvios valstybės, įvaizdį pasaulyje.

Ką auginsime? Inovatyvią, aukštos pridėtinės vertės ekonomiką. Aukštos kvalifikacijos emigrantų grįžimą dirbti Lietuvoje. Naujus produktyvumo didinimo šaltinius, kurie leis kurti ir išlaikyti gerai apmokamas darbo vietas tuomet, kai prarandame turėtą žemos kainos pranašumą. Solidžiausio Vakarų kapitalo investicijas į Lietuvą.

SVARBIAUSI MŪSŲ PRIORITETAI ATEINANČIAI KADENCIJAI:

7.1. Robotizacija ir skaitmenizacija grįsta naujos kartos pramonė. Tęsime investicijas į tradicinės pramonės technologinį atnaujinimą. Tradicinėje pramonėje diegsime geriausias Pramonės 4.0 praktikas: automatizaciją ir robotizaciją, kad padidintume gamybos lankstumą, darbo našumą ir pridėtinę vertę, remiantis technologiniu atsinaujinimu. Didėjanti pramonės robotizacija ir skaitmenizacija mažins įvežtinės pigios darbo jėgos poreikį ir didins darbo užmokesčio fondą. Auginsime persikvalifikuojančiųjų ir naujas kompetencijas ugdančių darbuotojų skaičių. Viešojo ir privataus sektorių partnerystės pagrindu veikiančios aukštos kvalifikacijos įgijimo ir įgūdžių lavinimo programos taps integralia šalies švietimo ir užimtumo skatinimo sistemų dalimi. Toks pokytis ne tik padės verslui susikurti į rinkos poreikius greičiau reaguojančią talentų rengimo ekosistemą, bet ir ilguoju laikotarpiu pasiūlys technologinių pokyčių diktuojamą greitą bei efektyvų persikvalifikavimo kelią kituose darbo rinkos segmentuose. Suprasdami talentų trūkumo problemą pažangiųjų technologijų sektoriuose, siūlome dvi svarbiausias jos sprendimo kryptis: (1) vietos talentų rengimo sistemos struktūrinę pertvarką ir (2) palankių galimybių talentams atvykti, įsikurti bei dirbti Lietuvoje sukūrimą. Taip kompleksiskai transformuosime šalies ekonomiką ir iškelsime ją į aukštos pridėtinės vertės lygį.

7.2. Įdirbis aukštųjų technologijų bei inovacijų srityse. Remdamiesi jau pasiteisinusiomis praktikomis, skatinsime įmonių inovacijų ir kompetencijų ugdymo centrų kūrimąsi šalia universitetų. Geras to pavyzdys – Kauno LEZ veikiančio automobilių pramonės giganto „Continental“ bendradarbiavimas su Kauno technologijos universitetu ruošiant aukštos kvalifikacijos inžinierius šiai vokiečių įmonei. Užtikrinsime būtiną politinį ir institucinį palaikymą tam, kad Lietuva ir toliau išliktų bei stiprėtų kaip Europos saugią ir atsakingų finansinių technologijų centrą. Aktyviai skatinsime finansinių technologijų sektoriaus plėtrą – užtikrinsime rizikos vertinimu pagrįstą reguliavimą bei verslo priežiūrą, toliau stiprinsime už tai atsakingas institucijas, tokias kaip FNTT.. Sieksime, kad ir tikslingai nukreipdama pastangas, Lietuva pasinaudotų besivystančiomis ir atsiveriančiomis nišomis. Tą sėkmingai darome su gyvybės mokslais, IT, lazeriais. Energetikos transformacija sukurs galimybes industrinei politikai, kuri skatins vertę kuriančių naujų verslų ar ištiesių industrijų atsiradimą. Viena jų – dirbtinis intelektas (DI), kuriai Lietuva gali pasiūlyti aukštą IT gebėjimų ir šiai sričiai aktualių žaliosios energetikos resursų derinį. Remsime inovatyvias dirbtinio intelekto technologijas, kurios padės optimizuoti ekonomines veiklas ir didinti jų efektyvumą. ES formatuose sieksime subalansuoto, inovacijoms bei pažangios ekonomikos augimui draugiško požiūrio į DI ir kitų technologijų reguliavimą.

7.3. Augančios Vakarų kapitalo investicijos. Sieksime sukurti palankiausias ir paprasčiausias sąlygas Vakarų kapitalui ateiti į Lietuvą. Įtvirtinsime strateginę nuostatą, kad rinkos reguliatorių sprendimai būtų matuojami per augimo prizmę. Remdamiesi pavyzdžiais, aukščiausiu politiniu lygiu auginsime Vakarų kapitalo investicijas į Lietuvą.

8. Auginsime saugią ir pažangią energetiką

Ką ginsime? Lietuvos energetinę nepriklausomybę ne tik nuo Rusijos ar jos satelitų energetinių išteklių, bet – daug svarbiau – nuo politinės įtakos, kuri mus pasiekia per šiuos išteklius. Buvome pirmieji Europoje, neperkantys iš Rusijos nė lašo naftos, nė vieno kubinio metro dujų ir nė vienos kilovatvalandės elektros. Tačiau ši nepriklausomybė nėra duotybė – prokremliškos koalicijos gali vėl įpainioti Lietuvą į priklausomybių voratinklį. Energetinė Lietuvos nepriklausomybė yra tai, ką būtina ginti – ji stiprina šalies politinę nepriklausomybę ir kuria atsparumą neigiamam geopolitiniam poveikiui.

Ką auginsime? Investuodami į elektros energiją iš atsinaujinančių išteklių, žaliojo vandenilio technologijas ir pažangią branduolinę energetiką tapsime energiją eksportuojančia šalimi. Per ateinančią kadenciją pasieksime, kad Lietuva iš atsinaujinančių šaltinių pasigamintų reikiamus nuosavos elektros kiekius. Pilnai sinchronizuosimės su kontinentiniais Vakarų Europos elektros tinklais. Investuosime į inovatyviausias energijos gamybos technologijas ir taip tapsime patrauklūs pažangiai energetikos bei energijai imliai pramonei investuoti ir kurtis Lietuvoje.

SVARBIAUSI MŪSŲ PRIORITETAI BŪSIMAI KADENCIJAI:

8.1. Iš atsinaujinančių išteklių pasigaminsime reikiamą elektros kiekį. Tapsime nuo elektros importo nepriklausoma šalimi. Stiprinsime paskatas energiją gamintis namų ūkiuose, kaupti ją baterijose ar saugyklose. Tokia autonomiška sistema užtikrins didžiausią sistemos atsparumą ir bus iš esmės nepalaužiama. Ilgalaikėje perspektyvoje kursime elektros ekonomiką – sieksime iki 2050 m. padidinti pagaminamos elektros kiekį 6 kartus ir kursime sąlygas Lietuvai tapti modernios bei klimatui neutralios energetikos šalimi.

8.2. Pigesnė energija Lietuvos žmonėms ir pramonei. Įgyvendindami Lietuvos energetikos strateginę viziją, padėsime pamatus išvestinių vandenilio produktų – žaliųjų sintetinių degalų, metanolio, amoniako ir kt. – gamybai bei įsisavinimui Lietuvos pramonėje. Dirbsime kartu su pramone, siekdami, kad valstybės ekonomika pereitų prie netaršios bei efektyvios elektros energijos naudojimo ir aukštos pridėtinės vertės kūrimo. Sistemingai veiksime, kad į energetikos sektorių pritrauktume investicijas, kurių esminė grąža – pigesnė elektros energija Lietuvos gyventojams bei didesnės valstybės biudžeto pajamos.

8.3. Pažangiausiai būdais apsaugosime stabilią energetikos sistemą. Lietuvoje bus toliau vystomas ir užtikrinamas pastovus bei patikimas elektros energijos tinklo veikimas. Kad garantuotume elektros sistemos atsparumą rinkos bei oro sąlygų nepastovumui, apsvarstysime ir naujos kartos branduolinės energijos vystymą. Lygia greta reikšmingai investuosime į fizinę energetikos infrastruktūros objektų bei viso tinklo apsaugą, priežiūrą ir stebėjimą – Lietuvos energetikos objektai taps saugumo salomis.

9. Auginsime vertę kuriantį valstybės valdymą

Ką ginsime? Viešojo sektoriaus darbuotojus ir jų darbo sąlygas: viešasis sektorius yra mūsų įrankis bendrajam gėriui kurti, valstybės, turto ir asmens apsaugai, lygių galimybių užtikrinimui. Viešasis sektorius bus efektyvus tiek, kiek stiprūs, kompetentingi ir (palyginti su privačiu sektoriumi) konkurencingi bus jo darbuotojai. Šios Vyriausybės kadencijos metu atlikta valstybės tarnybos reforma jau duoda pirmuosius rezultatus: į viešąjį

sektorių lengviau pritraukti motyvuotus vadovus, kurių sumanus vadovavimas efektyvina institucijų veiklą, jos geba geriau įgyvendinti sudėtingus projektus. Sektorių vis rečiau palieka profesionalūs darbuotojai. Vyriausybė sustabdė įprotį visas problemas „spręsti“ kuriant naujas, brangiai kainuojančias, tarpusavyje nekalbančias IT sistemas – visą kadenciją prioritetą teikėme paprastiems ir efektyviems sprendimams, leidžiantiems institucijoms lanksčiai reaguoti į atsirandančius naujus poreikius.

Ką auginsime? Turime ir toliau stiprinti pamatus efektyviam viešajam sektoriui, gebančiam protingai įgyvendinti idėjas, teikti kokybiškas viešąsias paslaugas. Institucijos turi transformuotis į bendradarbiaujančias, skaitmenizuotas, klientui teikiančias paslaugas organizacijas, kurių įvairius veiklos aspektus fiksuosime kokybiškais duomenimis. Turime plėtoti Valstybės duomenų ežerą, kurio integruotais duomenimis viešasis sektorius turi daugiau ir išmaniau naudotis kokybiškiems sprendimams priimti. Reikia daugiau eksperimentų su naujomis technologijoms sprendžiant įsisenėjusias bėdas; daugiau integralių technologinių sprendinių, kurie taupo resursus, palengvina žmonių gyvenimą ir leidžia paprastai bei patogiai gauti skaitmenines viešąsias paslaugas. Dirbtinis intelektas turi išlaisvinti darbuotojus nuo biurokratinės rutinos bei techninio darbo ir palikti kuo daugiau laiko kūrybinių sprendimų paieškai.

SVARBIAUSI MŪSŲ PRIORITETAI BŪSIMAI KADENCIJAI:

9.1. Konkurencinga valstybės tarnyba. Gerindami darbo sąlygas ir nuosekliai didindami atlygį lygia greta kursime naują, duomenimis grindžiamą ir į rezultatą orientuotą, inovacijas ir kūrybiškumą skatinančią, pagal pasiekimus motyvuojančią, horizontaliu valdymu pasižyminčią valstybės tarnybos darbo kultūrą. Tuomet darbas valstybės tarnyboje prestižu ir patrauklumu nenusileis paklausiausiems privataus sektoriaus darbams.

9.2. Duomenimis grįsti sprendimai. Per ketverius metus įsitikinome, kad duomenų kokybė yra viena svarbiausių sąlygų kuriant ir priimant pagrįstus bei taiklius sprendimus. Todėl toliau sistemaiškai skaitmenizuodami ir pertvarkydami skirtingus šalies sektorius, užtikrinsime aukštą renkamų duomenų kokybę, išnaudosime Valstybės duomenų agentūros gebėjimus bei techninius sprendimus. Kartu tai horizontaliai stiprins ir patį viešąjį sektorių: skatins kurti daugiau kokybiškų elektroninių paslaugų, veikti kuriant kokybiškus duomenis, priimti sprendimus remiantis visapusiška informacija.

9.3. Verslą kontroliuojančios institucijos, skatinančios augimą. Įrašysime į verslą kontroliuojančių institucijų mandatus ekonomikos augimą. Institucijos turi ne tik apsaugoti jų srityje esantį bendrąjį gėrį ir užtikrinti tos srities veikimą, bet vertindamos kiekvieną sprendimą turi galvoti, ar priimamas sprendimas paskatins srities ar ekonomikos augimą, ar sukels įmanomai mažesnę žalą. Tai turi tapti esmine veiklos kelrode ir svarbiu institucijos efektyvumo vertinimo aspektu.

9.4. Ieškosime būdų veikti atvirai vyriausybei. Piliečių įtraukimas į sprendimų priėmimą, atvirumas išliks mūsų esminis veikimo siekis. Reikia pripažinti, kad tikras visuomenės įtraukimas į sprendimų priėmimą yra sudėtingas ir daug resursų kainuojantis procesas, ir dar nesame radę, kaip jis turėtų veikti visame viešajame sektoriuje. Per šią kadenciją realizuoti puikūs pavyzdžiai, rodantys, kaip technologijos gali leisti didinti įsitraukimą: www.tvarkaulietva.lt leidžia realiai įsitraukti į gamtosaugos priežiūrą, pranešti apie įtartinus miškų kirtimus ar netinkamą atliekų tvarkymą, o www.smalsuolis.lt leidžia gyventojui paprastai gauti visą teritorijų planavimo informaciją jį dominančioje teritorijoje. Tačiau turime toliau ieškoti būdų, kaip įtraukti piliečius į teisės aktų svarstymą, – kaip suteikti jiems objektyvią informaciją, skatinti užduoti esminius klausimus ir dalyvauti prasmingose diskusijose.

UŽSKLANDA

Mes, Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai, pažįstame savo šaknis, jaučiame atsakomybę Lietuvai bei savo politinei tapatybei. Esame jungtinė politinė partija, sudaryta iš konservatorių, krikščionių demokratų bei politinių kalinių ir tremtinių. Mūsų politinė jėga kilo iš Lietuvos nepriklausomybę iškovojusio Sąjūdžio. Vadovaujamės europietiškos dešinės ir nuosaikios politikos tradicija, kurios atrama – trys pagrindinės kolonos:

- 1) Iš krikščioniško požiūrio į pasaulį kylanti pagarba pamatiniam žmogaus orumui.
- 2) Bendruomenės, kaip svarbiausios visuomenės ląstelės, stiprinimas kasdienėje politinėje veikloje.
- 3) Meilė mūsų vienintelei Tėvynei – besąlygiškas atsidavimas jos laisvės, nepriklausomybės ir demokratijos sargybai.

Ateiname pas jus, gerbiami ir brangūs Lietuvos piliečiai, su šiame manifeste išdėstytais politiniais siūlymais – jie išreiškia mūsų viziją ateinančiam dešimtmečiui. Ateiname po neeilinio iššūkių ir krizių laikotarpio, kurį kartu su jumis ne tik išgyvenome, bet ir sėkmingai įveikėme. Norime tęsti darbus ir įtvirtinti pasiektus rezultatus.

Mes, Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai, išeiname iš šio išbandymų laiko sustiprėję ir užgrūdinti. Įrodėme, kad mokame ryžtingai bei greitai veikti net ir sunkiausiose, precedentų neturinčiose situacijose; kad gebame sutelkti bendram valstybės tikslui.

Drauge išmokome ir sunkias bei skaudžias šio nelengvo laikmečio pamokas: paliekame jį atviresni ir atidesni, pasirengę pripažinti savo klaidas bei jas taisyti. Nebijome kritikos, kuri yra normalus demokratinės visuomenės požymis. Esame pasirengę tiesti bičiulišką ranką visų pažiūrų žmonėms, kurie nori Lietuvą stiprinti išoriškai ir iš vidaus, bei siekti čia įvardintų tikslų.

Pradėjome daug svarbių darbų, kuriems vienos kadencijos nepakanka. Atsijungimas nuo BRELL, plano „Naujos kartos Lietuva“ įgyvendinimas, „Tūkstantmečio mokyklų“ programa, karinės infrastruktūros kūrimas ir kiti didieji projektai objektyviai reikalauja papildomo laiko bei dėmesio, kad taptų Lietuvos sėkmės istorijomis. Esame pasirengę priimti atsakomybę – tiek už būsimus iššūkius, tiek už galutinį rezultatą. Tačiau tam reikalingas pasitikėjimo kreditas naujai kadencijai, pradėtų darbų tęsimas ir naujoms uždavimams.

Esame tikri, kad įgyvendinę šiame manifeste įvardytus tikslus sukursime atsparią, dinamišką Lietuvos valstybę ir užtikrinsime saugumą, klestėjimą bei pažangą būsimoms Lietuvos piliečių kartoms. Tačiau šiems tikslams įgyvendinti prireiks mūsų visų įdirbio ir bendrų pastangų, tikros visos visuomenės bei tautos mobilizacijos. Tai nėra vien skambios frazės: mūsų laukia neeiliniai, precedento neturinčio masto uždaviniai – tokie, kokių jokia politinė jėga ar Vyriausybė negali išspręsti viena, be piliečių pagalbos ir paramos.

Todėl kreipiamės į Jus – į šviesią, europietišką Laisvės Lietuvą. Telkimės bendram darbui, stokime į vieną gretą taip solidariai ir ryžtingai, kaip stovime paramos Ukrainai akcijose, kaip stovėjome 1991-ųjų sausio barikadose ir Baltijos kelyje, kurių prisiminimas įkvepia iki šiol. **Pamirškime tai, kas skaldo, ir tvirtai laikykimės to, kas vienija. O vienija rūpestis Lietuva, jos laisvės ir klestėjimo gynimu, būsimų Lietuvos kartų ateitimi – kad ir po dešimties metų vieni kitiems sakytume: „tai – geriausi mūsų laikai“.**

